

Globa –

tai našta, kuri teikia *džiaugsmo*

Kuo globa naudinga be tėvų likusiam vaikui, savaime suprantama: jis gauna namus ir žmones, kurie jį rūpinasi. O kuo tai naudinga patiems globėjams, kuo juos tai praturtina? Ir kaip jie nenuleidžia rankų, kai globotinė išrėžia, kad tikrasis tėtis, kuris jai jau metus nepaskambina, vis tiek yra geresnis už globėją?

Ryžtingas sprendimas ir kelios dienos panikos

Antanas ir Gabrielė jau seniai augina dvi įvaikintas dukras. Kartą atėję pasišnekučiuoti į tėvių ir globėjų susitikimą VŠĮ „SOTAS“ išgirdo pasakojimą, kad labai trūksta laikinų globėjų. Laikini globėjai vaikais rūpinasi tol, kol sprendžiama, ar tėvai gali jais rūpintis toliau, ar ne.

Pirma apie tai, kad tokiu vaiku galėtų pasirūpinti jų šeima, pagalvojo Gabrielė: „Pamaniau, mes savo įdukras jau esame užauginę ir vaiko visam laikui mums nereikia, tačiau galėtume jam būti naudingi laikinai. Man vaikai labai patinka, net gatvėje pamačius mažylį norisi jį pašnekinti. Supratau, kad turiu jėgų ir noro vaiku pasirūpinti.“

Sutuoktinis jai pritarė: „Mes abu tikintys žmonės, tad pamaniau, kad toks poelgis tikrai yra krikščioniškas.“

Apsisprendę būti laikiniais globėjais abu turėjo pateikti reikiamus dokumentus, baigti globėjams ir įtėviams skirtus

įvadininius kursus GIMK. Po jų sulaukė įvertinimo, kad turi globėjams reikalingus būtinuosius gebėjimus ir gali jais tapti. Antanas pripažįsta, kad vienu metu buvo apėmusi panika dėl priimto sprendimo: „Pagalvojau: ir velnias mane nešė į tą galerą... Juk ramiai sau gyvenau, turėjau veiklos, planų, pomėgių. Kai namie atsiras mažas vaikas, viskas versis aukštyn kojomis ir beveik niekas nebebus kaip anksčiau. Tikrai nebegalėsiu savaitgalį ramiai drybsoti prie ežero su meškere.“ Kelias dienas taip pasigąsdino, o tada sau pasakė, kad jeigu ryžosi būti globėju, tai ir bus.

Vietoj pusmečio – trejus metus

Sutvarkę formalumus sutuoktiniai maždaug po mėnesio sulaukė pasiūlymo vaiką globoti. Marijai tuo metu buvo beveik ketveri. Jos mama ir tėtis – priklausomi nuo narkotikų, taigi negalėjo ja tinkamai rūpintis. Antanui ir Gabrielei buvo pasakyta, kad mergaitė laikinoji globa bus reikalinga pusę metų. Bet kai susitikimo metu pamatė, kaip prastai at-

rodo jos mama, pasidarė aišku – globos gali reikėti gerokai ilgiau.

Globėjai labai nustebo, kai atsakingi pareigūnai neoficialiai pašnibždėjo, kad beveik visuomet laikinoji globa virsta nuolatine, nes žmonės, kurie jau prarado teisę į savo vaikus, jos nebeatgauna. Reikia kone stebuklo, kad jie susiimtų, susitvarkytų savo gyvenimą ir būtų pripažinti tinkami vėl rūpintis vaiku. „Bet, atrodo, toks stebuklas mūsų akyse vyksta“, – sako Antanas.

Dabar Marijai septyneri, pas savo globėjus ji auga jau trejus metus, bet yra

duok!“ Kai globėjas atsisakė tą padaryti, replikavo: „Tėtis Sergejus tai paduotų!“ Panašių situacijų pasitaikė ne kartą.

Atvykusi į globėjų namus Marija pirmus du mėnesius elgėsi gražiai. Pačią pirmą dieną ji pareiškė: „O, man šitie namai patinka, aš čia gyvensiu.“ Tik labai bijodavo kambaryje likti viena ir naktį norėdavo miegoti šalia globėjos – matyt, tikrieji tėvai ją dažnai palikdavo namuose viena.

Po kurio laiko naujuose namuose Marija pasijuto saugi ir leido sau pademonstruoti charakterį. Pasitaikydavo isterijos

gesys palengva taisosi. Ji supranta, jog kartais reikia laikytis nustatytos tvarkos, klausyti suaugusiųjų. Globėjai mergaitę vedžiojo į polikliniką pas psichologę, ir pokyčiai tikrai akivaizdūs.

Dabar Marija jau lanko pirmą klasę ir mokykloje didelių rūpesčių jai nekyla.

Iš vėžių išmuša...

... susitikimai su giminėmis. Gabrielė pabrėžia, kad kai mergaitę parsiveža iš jų, būna bene sunkiausia. Po pirmo susitikimo vaikas per miegus ėmė baisiai blaškytis, raitytis – moteris išsigando, nežinodama, ką daryti. Dabar, pabendrausi su giminėmis, Marija būna labai nerimastinga ir įnoringa, na, o susikauptas neigiamas emocijas išlieja ant globėjų šeimos.

Gali būti, kad vykdama pas mamą ji tikisi, jog ši visą dieną aplink ją šokinės, na, o mama juk turi ir kitų reikalų. O gal dukra tikisi išgirsti, kad jau gali likti gyventi kartu... Be to, mama susirado draugą. Tai turbūt taip pat įneša sumaištį į mergaitės gyvenimą.

Taip pat globėjai vežioja mergaitę susitikti su jos močiute bei prosenele. Pastaroji Mariją labai myli, mergaitę ją taip pat myli ir jų tarpusavio ryšys labai stiprus, ▶

Išėjusi į kiemą Marija paskelbė vaikams: „Aš turiu mamą!“ Tai, kas kitiems vaikams savaime suprantama, jai buvo labai svarbu...

vilčių, kad galės grįžti pas savo mamą (tėtis kartu nebegyvena). Mama gydėsi ir priklausomybės nuo narkotikų atsikratė, be to, susirado darbą ir bando susitvarkyti gyvenimą. Svarbiausia, ji tikrai myli savo dukrą. Tiesa, kad jai būtų leista vėl rūpintis vaiku, dar turi praeiti laiko.

Globėjai nesiskundžia tuo, kad nežino, ar Mariją augins dar ilgai, ar greitai turės su ja atsisveikinti. Gabrielė aiškina: „Mes matome, kaip jaunas žmogus, mergaitės mama, mėgina atsistoti ant kojų, ir norisi džiaugtis, kad jai sekasi, o ne liūdėti, kad prarasime globotinę. Jūs neįsivaizduojate, kaip Marija myli savo mamą. Be to, mes turime viltį, kad mergaitėi grįžus pas mamą jos ryšių su mumis nenutrauks. Juk moteriai vienai auginti vaiką sunku, tad prirėkęs mes galėtume jį pažiūrėti ar nuvežti į būrelį.“

„Aš čia gyvensiu“

Numatyta, kad Marija turėtų susitikinėti ne tik su savo mama, bet ir su tėčiu Sergejumi. Vienas susitikimas įvyko, vėliau tėtis paskambino ir pasakė, kad susilaužė šonkaulį, o paskui prapuolė...

Šis faktas netrukdo mergaitėi savo globėjui Antanui nuolat priminti, kad tikrais tėtis yra už jį geresnis. Pavyzdžiui, sykį Marija kažką rašė, o globėjas ją paragino ruoštis į mokyklą. Mergaitė supykusi šveitė rašiklį ant žemės, tada liepė: „Pa-

protrūkių. Taip pat mergaitė visiškai neklausydavo to, ko nenorėjo girdėti. Tarkim, globėjas jai aiškina, ką reikės daryti. Ji nepuola ginčytis, nesako „ne“, o tiesiog tęsia savo veiklą, į suaugusiojo žodžius nekreipdama jokio dėmesio. Sunku būdavo ją laiku išruošti į darželį – jei atsiėmusi iš lovos imdavosi kokio žaidimo, būtinai norėdavo jį baigti, užuot kažkur ėjusi. Kai supykdavo, nueidavo ir iškrėsdavo kažką negero, tarkim, pripaišydavo ant sienos.

Kai Marija nukeliavo į darželį, auklėtojos pradžioje sakė, kad viskas labai gerai, bet po kurio laiko pasirodė, jog mergaitė visiškai nenori prie nieko derintis ir nieko klausytis. Vienos mergaitės mama net prašė, kad auklėtojos jos dukrai neleistų su Marija draugauti.

Po žingsnelį į priekį

Rūpestinga globėja ir neigiamame vaiko elgesyje išvelgia teigiamą pusę: „Taip, Marija ant mūsų dažnai pyksta, bet juk gerai, kad ji nėra užguitas vaikas. Ji visuomet išlieja savo neigiamas emocijas ir nieko negniaužia savyje.“ Be to, išsvaidžiusi daiktus ir artimuosius išvadinius negražiais žodžiais netrukus mergaitė jau ateina, norėdama prisiglausti. Dabar blogai pasielgusi ji kartais net atsiprašo, tik tyliai, kad kiti negirdėtų.

Globėjai džiaugiasi, kad mergaitės el-

◀ tačiau dėl amžiaus bei sveikatos būklės prosenelė negalėjo tapti mergaitės globėja. Na, o močiutė turi sunkumų dėl alkoholio vartojimo.

Globėja pasvarsto, kad bendravimą su močiutėmis, kuris mergaitę taip įaudrina, galėtų riboti, nes pagal įstatymus neprivalo vaiko pas jas vežioti. Bet juk norisi, kad Marijos ryšiai su gimine nenutrūktų, juk ne kiekvienas vaikas gali pasidžiaugti turintis prosenelę.

„Aš turiu mamą!“

Dabar Marija sako turinti dvi mamas ir du tėčius. Globėjai neragino jų vadinti mama ir tėčiu, bet neatsirado kito tinkamo kreipinio. Pačiai Marijai nuo pat pradžių buvo sakoma, kad jos mamytė serga, kad tai ilgai užtruks, bet kai ji pasveiks, jos vėl galės būti kartu. Kartą mergaitė pasakė: „Norėčiau, kad ji mane pasiimtų dabar, kol aš dar mažytė“, ir Gabrielei labai suspaudė širdį.

Dar globėja labai susijaudino, kai viena pirmųjų kartų su Marija išėjo į kiemą ir mergaitė visiems ten buvusiems vaikams paskelbė: „Aš turiu mamą!“ Buvo matyti, kad mergaitei šis faktas, kuris kitiems vaikams juk būtų savaime suprantamas, yra labai svarbus.

Svarbu įžvelgti prasmę

Antanas prisipažįsta, kad vienu metu buvo apnikę liūdni jausmai. Juk, būdavo, skiria vaikui daug laiko, energijos, taip pat ir finansų, o tas vaikas ima ir pasako, kad jis yra niekam tikęs tėvas ir šiaip kvailys...

Kaip tik tuo metu jis perskaitė gražią ištrauką iš Morkaus evangelijos. Ten pasakojama, kaip Jėzaus niekas nevertina, mokiniai jo nesupranta, žmonės laiko pamišėliu, fariziejai nori pražudyti. O Jėzus eina ir toliau daro tai, ką daręs. „Mane ši evangelijos vieta labai įkvėpė – ji parodo, kad net jei situacija apgailėtina, reikia daryti tai, kas tau atrodo prasminga. Ir tada toje veikloje rasi džiaugsmo“, – konstatuoja globėjas.

Gabrielė pasidžiaugia: „Nors būna visko, mes iš Marijos gauname ir nuoširdžią draugystę, vaikišką šilumą bei džiaugsmą. Man patinka leisti laiką su vaiku ir patinka, kai jaučiuosi reikalinga. Būna, mes rytais abi lovoje skaitome: aš savo knyga, ji – savo. Ir tada man taip gera gera.“

Taip pat moteris prabyla apie tai, kad smagu, būnant vyresnio amžiaus, atsiminti, ką reiškia pradėti lankyti pirmą klasę, apsilankyti vaikiškame spektaklyje

ar per atostogas nusileisti rogėmis nuo kalniukų. Taigi, kaip apibendrina Gabrielė, vaiką globoti nėra lengva, bet tai teikia džiaugsmo. Panašiai kaip žygyje: pasirenki sunkią trasą, o tada džiaugiesi, kad pavyko ją įveikti.

Antanas priduria: „Man vaikas suteikia ramybės. Išoriškai su juo gyvenimas neramus ir aktyvus, bet savo viduje aš jaučiuosi ramus dėl to, kad elgiuosi teisingai. O jeigu savaitgalį ramiai sau drybsčiau prie ežero, niekam iš to nebūtų jokios naudos.“

Komentuoja VšĮ „SOTAS“ socialinė darbuotoja
NIJOLĖ GIKNIENĖ

Jie – globėjai, kokių reta

Tokių rūpestingų ir supratingų globėjų, kaip Antanas ir Gabrielė, Lietuvoje reta. Žmonėms globa dažnai tiesiog „užkrinta iš viršaus“, tarkim, jie sulaukia skambučio, kad sesers ar pusbrolio šeimoje įvyko nelaimė, ir klausimo: „Tai ar jūs imsitės globoti vaikus, ar juos vežti į vaikų namus?“ Suprantama, tokiu atveju žmonės būna labai tinkamai nepasirengę. Bet ir tiems, kurie vaikus globoti nusprendžia patys, dažnai sunku į vaiką žiūrėti kaip į asmenybę, ne kaip į savo nuosavybę.

Ypač sunku globėjams pozityviai žiūrėti į vaiko biologinę šeimą ir rūpintis, kad jų ryšiai nenutrūktų. Antanas su Gabriele vežė globotinę susitikti su mama net tada, kai ši gydėsi narkomanų reabilitacijos centre. Ir matydami, kad po susitikimų su giminėmis mergaitės elgesys tampa probleminis, jie tų ryšių vis tiek nenutraukia. Vaiko globėjų ir giminaičių santykiai dažnai būna įtempti. Giminės jaučia kaltę, kad patys nepaėmė globoti vaiko. Kadangi šis jiems svarbus (kitaip juk nesutikintų), jie bijo jį prarasti. Todėl gali kartais net nesąmoningai bandyti vaiką nuteikti prieš globėjus.

Laikinais globėjais būti nelengva ir dėl to, kad prie vaiko prisiriši, spėji jį pamilti, o tuomet gali reikėti su juo atsivieškinti. Antanas ir Gabrielė yra susitaikę su šia lemtimi.

Šie globėjai minėjo, kad jiems trūksta bendravimo su likimo draugais, su kitais žmonėmis, kurie vaiką globoja laikinai arba kurie bendrauja su globojamo vaiko giminaičiais. Būtinai reikės VšĮ „SOTAS“ surengti tokiems globėjams skirtą susitikimą, kad jie galėtų vieni su kitais pasidalyti savo išgyvenimais. Apmaudu, kad vis dar atsiranda žmonių, kurie į globėjus žiūri įtariai, įsivaizduodami, esą jie šios veiklos imasi, nes iš jos gauna kažkokios naudos. Tokių žmonių aš galiu paklausti: „Vaikų namai yra pilni vaikų, tad ko jūs laukiate?“

GINTARĖ KAIRYTĖ

